

Наш біт

OUR WORLD

Журнал господарсько-кооперативної та громадської думки
Journal of Economic-Cooperative and Community Thought

РІК XXXV - Ч. 3 - ВЕРЕСЕНЬ 1998

XXXV - №. 3 - SEPTEMBER 1998

OUR WORLD • 98 Second Ave. New York, NY 10003-8301 • Tel.: (212) 777-1336

«Наш Світ»

Журнал господарсько-кооперативної
і громадської думки

КВАРТАЛЬНИК

Орган Об'єднання Українців Америки «Самопоміч»

* * *

Видавнича Комісія:

мгр І. Винник, Н. Дума, Б. Михайлів

Редакційна Колегія:

Петро Часто (гол. редактор),
А. З. Гелетей, інж. М. Шпонтан

Річна передплата — \$8.00; Ціна 1 числа — \$2.00

QUARTERLY MAGAZINE

ASSOCIATION OF AMERICAN UKRAINIANS "SELF RELIANCE"

Mailing Address:

Our World

98 SECOND AVE. NEW YORK, N.Y. 10003-8301

Tel.: (212) 777-1336

«НАШ СВІТ» — OUR WORLD ISSN-0027-8246 is published
quarterly for \$8.00 per year by Selfreliance — Association of
American Ukrainians, 98 Second Ave. New York, N.Y. 10003-8301

Periodicals Postage Paid at New York, N.Y. 10003-8301
USPS 415-340

Postmaster Send Address Changes to
«НАШ СВІТ» — OUR WORLD
98 Second Ave. New York, N.Y. 10003-8301

Увага: Всі закордонні виплати на журнал мусять
бути у вартості американського долара.

ЗАМОВНИЙ ЛИСТОК

Прошу вислати на мою адресу журнал «НАШ СВІТ».

Передплату в сумі \$8.00 висилаю/вишлю
(писати латинкою)

Підпис: _____

Адреса: _____

Іванна САВИЦЬКА

ОСІНЬ

*Летять листки пожовклі і зів'ялі,
Летять до ніг і сумно шелестять.
Затих гайок, і верби кучеряві
Пташиним співом вже не гомонять.
А нитки ясні, срібноволосі
Шепочуть тихо: осінь, осінь...*

*Летять листки, і скрізь так
непривітно...
Заснув ставок, і нивка вже не та,
Колишеться вітрець одноманітно,
І між стернею блудить самота...
А нитки ясні, срібноволосі
Шепочуть тихо: осінь, осінь...*

*Летять листки, замовкли птахів хори,
А сонце все біжить кудись, біжить.
Ах, літечко! Вернися до дитвори
Хоч на якусь годинку, хоч на мить.
А нитки ясні, срібноволосі
Шепочуть тихо: осінь, осінь...*

На обкладинці: Лавреат Всеукраїнського
конкурсу — Народний ансамбль «Красія»
(художній керівник — Наталія Петій-Потапчук)
на фоні Закарпатського Музею народної
архітектури і побуту

Комп'ютерна верстка Степана Слущького.

Кооперативний рух — запорука утвердження нації і держави

Кооперативний рух в Україні, а відтак і в умовах еміграції, в дарованих гіркою повоєнною долею новоприбраних батьківщинах, дає нам, українцям, всі підстави бачити нашу етнічну, етно-психологічну самобутність, окремішність і відрубність від сусідів, зокрема від росіян, які, засліплені імперською захланністю, звикли мати нас за «меншого брата».

Кращим боком нашої історії є кооперативний рух як перший поважний прояв «дорослості» нашого народу. Здатність кооперувати, поєднувати фінансово-економічні зусилля — якраз це створює передумови для політичних програм і домагань: у спільній праці народ пізнає сам себе, свою силу до незалежного, самостійного і водночас соборного розвитку.

Справедливо помічено, що українська кооперація, як у Галичині, так і на українському сході, починалася як «держава в державі», тобто кооперативне товариство об'єднувало всі суспільні прошарки українців і було прообразом єдиного національного політично-духовного організму. Цей універсальний рух збирав до купи і селян, і робітників, і інтелігентів, і священників, і українську молодь. Не випадково Митрополит Андрей Шептицький, який всіма силами душі і розуму шукав шляхів спасіння української нації, закликав молодь активно вливатися у кооперативний рух — великий народний провідник ясно здавав собі справу з того, що саме в кооперації українська людина стане на ноги і виявить себе на рівні з іншими людьми культурної Європи.

«... А Шептицький в 1904 році в посланні «О kwestії соціальной» писав: «Рішуче фальшивим єсть напрям занедбування сторони суспільно-економічної. Церква тих річей дочасних і матеріальних не занедбує... Священик, що навіть на бажання парафіян не хоче утворити читальні, склепику, шпиліра гро-

мадського ... не відповідає своєму становищу»...Духовенство, яке було сучасним А. Шептицькому, не цуралося економічної роботи. Навпаки, бралося за неї завзято. Одним з найяскравіших прикладів є діяльність парохів села Завадів біля Стрия Остапа Нижанківського. Він організував першу молочарську спілку в Галичині. Згодом ця спілка переросла в «Маслосоюз», який став у 30-их роках українською економічною легендою. Варто нагадати, що О. Нижанківського називали «композитором українського молочарства». «Я,— казав О. Нижанківський,— в першу чергу священник, потім молочар, а у вільних хвилинах — музикант»... (Степан Злупко, «Кооперація і духовенство», «Наш Світ», ч.1, 1997).

Кооперація — це є живий рух народних низів. Саме тому советська влада, окупувавши все господарсько-економічне і культурне життя в Україні, знищила кооперативний рух — він був для неї небезпечний саме народним ентузіазмом, вірою українців у власні сили, економічно-політичною наукою, що вела просто до потреби своєї незалежної держави і давала конкретну силу для її заснування.

Кооперативна ідея, здійснюючись у практичному житті, змінювала не лише соціально-економічне становище народу. Ця ідея і її практичне втілення наближало народ до розуміння самого себе, своїх потенційних можливостей. Властиво, з цим і починався процес, коли етнічна маса, розколена кількома окупантами і ними утримувана в темряві, всупереч усім нещасливим обставинам ставала народом, нацією.

Коли по Другій світовій війні сотні тисяч українців, в надії врятувати від сталінізму своє національне ім'я, опинилися на Заході, то, певна річ, вони принесли зі собою те найвартніше з народного життя, що давало дійсну надію на майбутнє — принесли ідею коопе-

рації. Новоприбулі, відчуваючи потребу якогось власного осередку, в якому вони могли б вільно збиратися, дискутувати і спільно розв'язувати актуальні проблеми, розуміли, що потрібна організація, яка мала б стати постійним джерелом інформації для тих, хто шукає за мешканням і працею, як також мала б надавати невідкладну матеріальну, а відтак юридичну допомогу... Одне слово, потрібна була харитативна організація, яку можна було достосувати до різних умов, щоб дійти з допомогою українцям в кожній закутині кожного континенту. На зовнішньому відтинку ця організація мала нав'язувати контакти з українськими й американськими інституціями для можливого співдіяння з ними та для систематичного інформування про Україну, її культуру і нарід. Крім того, плянувалося при допомозі тієї організації злагіднювати часті і гострі конфлікти в терені, що вибухали через нетактовність одиниць, а також будувати конструктивні взаємини зі старшою українською еміграцією. Ось ці дуже загальні наміри стали підставовим матеріалом, з яким приступлено до здійснення плянів. І в результаті, 22 лютого 1947 року було скликано перші основоположні збори в Нью Йорку, де було зачитано проект статуту нової організації, яка дістала назву - Організація Нової Української Іміграції, а популярно — «Самопоміч». Першим головою Товариства «Самопоміч» став Петро Андрусів. До Управи ввійшли: д-р Петро Гладкий, Володимир Коваль, д-р М. Кебало та інші.

Було всього в історії українців на американському континенті — з жаром сердець творилося політичне обличчя діаспори, активно діяли різні партії, які не лише взаємно поборювали себе, але й робили величезну користь для майбутньої України. Працювали наукові установи, школи українознавства, молодечі спортові клуби, мистецькі і літературні спілки. І все ж головним стрижнем еміграційного українства, хоч зовні непомітним і скромним, був кооперативний рух — він єдиний зберігав рівновагу і стабільність у громаді. І тільки така об'єднана в соборно-взаємодопомоговий рух українська діаспора могла стати могутнім чинником збереження української національної ідентичності, української ідеї, чинником, у багатьох випадках — вирішальним, опору московським нищителям нашого народу, чинником усвідомлення світової опінії, що Україна — жива і

всупереч усім ворогам, неодмінно прийде в коло вільних народів і скаже своє слово.

Певна річ, український кооперативний рух — це динамічний процес. Сьогоднішні умови кооперації разючим чином відрізняються від тих, про які ми читаємо у спогадах та історичних дослідженнях. Розвиток освіти, науки, засобів масової інформації та інформативної й заодно — обчислювальної техніки і технології не могли не вплинути на практичну сторону життя кооперативних товариств, хоч їхня мета, сенс їхньої діяльності залишаються й сьогодні такими самими — допомагати самим собі, розвиваючи й поглиблюючи економічну, а з нею і національну та духовну солідарність в середовищі українства.

Не боячись перебільшення, можна стверджувати, що західня українська діаспора завжди була і ще й тепер є найбільш організованою серед усіх етнічних громад Америки, Канади та Австралії.

У травні 1951 року виникла спонзорована Товариством «Самопоміч» перша українська кредитова кооператива в Нью Йорку, яка невдовзі стала одним з популярних центрів українсько-американського життя. Коло керма її стояли кооператори з великим досвідом у цій ділянці — Ілярій Ольховий, Роман Раковський, Богдан Фотяк та інші українські патріоти-господарники. Відтак на порядок денний постала справа об'єднання українських кооператив у крайові централі, які координували діяльність окремих кооператив на основі статутів і законних прав.

У жовтні 1973 року в Торонто відбулася Перша Світова Конференція Українських Кооператив. Серед її резолюцій є такі: «Апелювати до всіх українських кооператив у діаспорі, щоб вони свою національну ідентичність виявили організацією національних центрів у формі українських кооперативних рад, ставши їхніми членами і спільно виступивши як одноцілий український кооперативний рух. «В єдності сила» і «Свій до свого по своє» — нехай не будуть лише гарними гаслами, а мобілізуючим чинником до спільної дії...».

У першій половині 80-их років в З'єднаних Штатах Америки вже активно діяла 31 українська кредитова кооператива. 16 з них були спонзоровані різними відділами Об'єднання Українців Америки «Самопоміч»

□ □ □

Чому «тіньова економіка» знаходиться в тіні?

Економіка України не є цілісною. Вона розірвана на кілька секторів, які між собою вже мало пов'язані. Сьогодні в Україні функціонує три великих сектори економіки: державний, приватний, натуральний.

В основі кожного з них лежить певна форма власності. Основою державного сектору економіки є публічна власність, яка має два різновиди — державну і комунальну. Основою приватного та натурального секторів економіки є приватна власність, яка виступає у формі особистої, кооперативної, акціонерної, капіталістичної та інших змішаних систем.

Між усіма частинами економіки посилюються суперечності. Особливо вони загострюються між державним сектором та приватним. Наявність суперечностей між ними і їх загострення зумовлені об'єктивною розбіжністю у природі цих двох секторів. Соціально-економічна природа державного сектора є паразитичною за умов соціалізму і соціально-витратною з елементами паразитизму за умов капіталізму. Державний сектор не спроможний створювати прибуток на ефективному рівні. На системному рівні він породжує монополію і загнивання. Якщо владні важелі в ньому захоплюють представники кланових домів, тоді вся потуга цього сектора використовується для створення верховної кастової олігархії фінансового типу.

Соціально-економічна природа приватного сектору є капіталотворчою. Цей сектор породжує на системному рівні широку, відкрити та жорстку конкуренцію. Його основою є мінімізація витрат і максимізація прибутку (у державному секторі — навпаки). Приватний сектор економіки діє на основі об'єктивних економічних законів: законів попиту і пропозиції, закону прибутку, законів грошового обігу тощо. Державний сектор діє на базі суб'єктивно-волюнтаристських імпульсів, націлених на задоволення потреб правлячої олігархії.

Державна економіка об'єктивно не спроможна перемогти у відкритому конкурентному змаганні приватну економіку. Головна причина поразки

державного сектора економіки полягає в тому, що він має яскраво окреслений витратний характер і не творить ефективної системи отримання прибутку на відміну від приватного сектору.

Однак, державна власність і державна економіка в цілому є надзвичайно агресивними. Вони не терплять існування інших видів та форм власності. Не маючи підстав для перемоги за умов відкритої конкуренції та за рівними правилами гри, державна економіка для свого збереження і водночас знищення інших економічних секторів використовує всю могутність державної,

владної, управлінської та репресивної машини. Державна власність за своєю ментальною природою надзвичайно нагадує поведінку пташеняти зозулі, котре, потрапивши у чуже гніздо, не заспокоюється доти, доки не викине з гнізда справжніх пташенят,

яким це гніздо належить по праву. І все це робиться заради одного: задовольнити свій інстинкт ненажерливості й паразитизму.

Сьогодні в Україні 85 відсотків державних підприємств не працює або жевріє, використовуючи лише 15 відсотків своїх потужностей. На утримання державного сектора витрачаються десятки мільярдів гривень з державного бюджету. Водночас той прибуток, що отримується на державних підприємствах, насамперед, енергетичних, металургійних, цукрових, вугіледобувних, хемічнопереробних, привласнюється через різні системи бартеру та інші моделі нееквівалентного обміну правлячими фінансовими кланами.

З іншого боку, відбувається матеріальне та фінансове виснаження приватного сектору економіки. Особливо страждають від такої економічної політики малий та середній бізнес. Протягом 1997 року в Україні майже припинилося зростання кількості малих підприємств. Скажімо, на 01.01.1997 року їх було 93 091, а на 01.07.1997 року — 99 614 [1]. Порівняно з іншими країнами, де кількість малих підприємств обраховується мільйонами, Україна виглядає надзвичайно непривабливо.

Отже, в Україні склалася ситуація, коли дер-

Із виступу на першому
національному симпозіумі
«На шляху до доброчесності»,
що відбувся в Києві 28 листопада
1997 року

жавна економіка через вищевикладені причини об'єктивно і суб'єктивно відмирає, а приватна економіка, навпаки, нарощує свій потенціал. Сьогодні приватний та натуральний сектори економіки разом уже створюють понад 70 відсотків ВВП.

Проте державна економіка не може автоматично відійти в минуле. Навпаки, вона здійснює відчайдушну спробу не тільки залишитись, але й повернути собі втрачені позиції. Задля цього правляча бюрократична номенклатура вкинула в інтелектуальний, а потім побутовий рівень свідомості запозичений на заході термін «тіньова економіка». За допомогою комуністично-номенклатурних, інтелектуально-наукових та викладацьких центрів під це поняття була підведена вся недержавна економіка.

Відтак уся державна економіка, яка за своєю природою є паразитичною, монопольною, загниваючою, неефективною та репресивною, почала вважатися «білою» і «чистою», а приватна економіка, яка творить прибуток, капітал, багатство — на рівні пересічних громадян і країни в цілому стала називатися «темною», «брудною» і «тіньовою». Відбулося зміщення, а потім і свідоме переключення базових, матричних понять і категорій.

Отож на теоретичному рівні було введено поняття «тіньова економіка» для визначення всього недержавного сектору, а співробітники МВС та СБУ розпочали практичне наповнення цієї категорії обмежувальними законодавчими та виконавчими актами. Скажімо, за часів президентства Л. Кравчука було прийнято кілька указів по боротьбі зі спекуляцією. Його лінію продовжив Л. Кучма, ухваливши низку антиринкових указів, дія яких була спрямована проти розвитку інституцій приватної власності. Наприклад, чого варті його рішення щодо примусового повернення з-за кордону валютних цінностей юридичних та фізичних суб'єктів господарювання.

Цією самою стежиною пішла й Верховна Рада. Клясичним прикладом є ухвалення Закону про оподаткування підприємств і фізичних осіб. Закон про кримінальну відповідальність за ухилення від сплати податків, який змінив ст. 148 п. 2. У відповідності з цим законом будь-якого громадянина України, і не тільки України, можна відправити за ґрати від 2 до 10 років з конфіскацією майна. Якщо додати, що в Україні діє 37 різноманітних податків та обов'язкових платежів і що сукупний рівень податків перевищує 130 відсотків сукупного доходу, то стає очевидним, що цим законом усю країну перетворили у злочинців. Внаслідок цих дій приватна економіка не тільки на теоретичному, а вже й на практичному рівні була перетворена на «тіньову економіку».

Вести незалежний приватний бізнес стало небезпечно. Державна машина перетворилася на

головного рекетира стосовно пересічного приватного власника. Головним інструментом репресій стали силові відомства й міністерства. Для посилення економічного терору проти інституцій приватної власності та її носіїв Президентом України була створена Державна податкова адміністрація. Цей орган об'єднав податкову інспекцію і міліцію. Більшого економічного невігластва й абсурду складно собі уявити. Утворення цього карального комуністичного органу повністю порушило Конституцію України. Але чомусь жодний народний депутат, зокрема ті, хто твердять, що вони реформатори, не висунули протесту до Конституційного Суду України.

Сьогодні загнивання державної економіки значною мірою обтяжується її тотальним пограбуванням з боку правлячих «кланових домів». Яскравим прикладом такого пограбування є ситуація в металургійній і спиртовій галузях промисловості. Однак, ресурсів державної економіки для фінансового збагачення кланової олігархії вже абсолютно недостатньо. Тому сьогодні здійснюється тотальний наступ на приватну економіку, яка вже на всіх рівнях проголошена «тіньовою».

Нині правлячим режимом підготовлена і внесена до Верховної Ради ціла низка податкових законів, мета яких — розв'язати економічний терор проти пересічних громадян країни під приводом мітичної боротьби з «тіньовою економікою». Серед найбільш кривавих законів слід назвати закони про податок для фізичних осіб; про декларування доходів та майна громадян; про податок на нерухоме майно (нерухомість); про надання податковій поліції слідчо-розшукових функцій та ін. Безперечно, ухвалення цих та інших законодавчих актів призведе до розв'язання в Україні війни між представниками люмпену, який очолює нинішня комуністична олігархія, і широкими верствами пересічних громадян України, які за роки незалежності стали приватними власниками і яких тепер зарахували в лави дільців від «тіньової економіки».

Усе вищевикладене дає можливість дійти висновку, що в Україні, на жаль, під поняттям «тіньова економіка» на рівні інтелектуальної та побутової свідомості відбулося закріплення ідеологом приватної економіки. Це надзвичайно небезпечно для дальшого існування держави, оскільки за нинішньої соціально-економічної і політичної ситуації може призвести до економічного колапсу і соціального вибуху. Ситуація стає ще загрозливішою, позаяк державна економіка остаточно виснажена і вже практично мертва, а відкритій приватній економіці кланово-бюрократична олігархія не дає змоги розвиватися, використовуючи її як знаряддя для продовження агонії державної економіки.

□ □ □

Кому і чому вигідна селянська кооперація?

Кооперативний рух розбудив громадську активність українського селянства. В складних життєвих умовах воєнного лихоліття Першої світової війни українська демократична кооперація набуває визначного і доленосного значення в житті українського народу, зокрема в 1917-1918 рр., коли зростаючу громадську активність кооперованого селянства «знизу» належним чином підтримував уряд Української Народної Республіки.

Як відомо, большевики, щоб захопити владу, пообіцяли селянам землю, а відтак, закріпивши свою диктатуру над селянством, обмежили свої обіцянки лише правом селян на землекористування. Демократична кооперація в Україні знищується з допомогою терористичних грабіжницьких прод-загонів воєнного комунізму, насильницьких комнезамів (комітетів незаможних селян) та розпалюванням ворожнечі між селянством штучно розшарованим на ворожі табори — «куркулів», «середняків», «незаможників» і «бідняків». Суворо забороняє організацію нових «буржуазних», «націоналістических» кооперативів та їх об'єднань. Пограбувавши матеріальні надбання кооперації, фізично знищує її керівництво, а саму ідею української кооперації, збудовану на морально-етичних християнських засадах визнає ворожою. Таким чином, знищується «українська кооперативна держава», як називав Україну в 1920 р. московський большевицький емісар І. Саммер.

Щоб знищити консолідоване кооперативним рухом селянство большевизм під обманним гаслом «ленінського кооперативного плану» нечуваними репресіями, депортаціями і голодомором ламали опір українського селянства і утверджували насильницьку колгоспно-

февдальну систему, перетворивши залишки українського селянства у безправних кріпаків і безземельних, безпашпортних люмпенів, які в пошуках куска хліба стали дармовою робочою силою соціалістичних новобудов імперії.

Як оцінювали селянську кооперацію і соціалістичну систему сільського господарства визначні економісти і дослідники соціально-економічних проблем сільського господарства?

Український економіст світової слави і теоретик кооперації Михайло Туган-Барановський активно підтримував розвиток організаційної структури сільського господарства кооперативного типу і вважав, що кооперативний шлях найбільше відповідає інтересам селян. Вчений наголошував, що «державний соціалізм зовсім не здійснює ідеалу сво-

Селянська кооперація наприкінці XIX і початку XX ст. стала надійною формою самозахисту економічних і соціальних інтересів селян Західної Європи. На українських землях її поява і діяльність викликала нечуваний спротив і переслідування поневолювачів.

боди», що його засади несуть зі собою значну небезпеку для майбутнього людства, твердив, що «в історії здійснюється не те, чого хоче та чи інша суспільна кляса, а те, що відповідає природному напрямкові історичного розвитку». Зокрема, застерігав, що націоналізація і соціалізація землі, яку пізніше насильно впровадили большевики у формі колгоспної системи, виявляться економічно, соціально і демографічно згубними для українського селянства. Наголошував, що державний соціалізм призведе до диктатури в державі, а державний централізм принесе з собою державний бюрократизм, який обмежуватиме права людини.

Таких же поглядів дотримувався і відомий дослідник соціального розвитку сільського господарства, теоретик і практик розвитку кооперації О. В. Чаянов. Ці провідні вчені, вивчивши засади, форми і методи кооперативної господарської діяльності, з'ясувавши взаємо-

відносини кооперативних організацій з владними державними структурами та ролю кооперації в державотворчому процесі, переконливо довели: що кооперація відповідає духовній та соціально-економічній природі селянства, оберігає право селян на землю і вибір форм господарювання за їх власними об'єктивними законами і історичними традиціями; не руйнує індивідуального сільського господарства, не перетворює його насильницьки з індивідуального в колективне. Селянська кооперація захищає селянство від сліпих, науково не обґрунтованих волюнтаристських соціально-економічних насильницьких експериментів щодо форм господарювання політичних партій та їх державних структур. Вона залишається найбільш надійним і економічно ефективним засобом самозахисту усіх форм селянських господарств шляхом їх об'єднання в заготівельні, переробні, збутові, постачальні, технічного обслуговування, кредитно-фінансові та інші кооперативи і їх об'єднання, уникнувши при цьому диктату монопольних переробних підприємств та різних посередницьких комерційних структур.

Слід додати, що відкрите, прозоре демократичне самоврядування в кооперативних організаціях, побудоване на морально-етичних християнських засадах кооперативної співпраці є надійним засобом упередження правопорушень і господарських зловживань та дійовим чинником громадського виховання селянства.

Виправдались твердження Олександра Чаянова стосовно низької продуктивності колгоспної системи. Навіть у роки свого «розквіту» продуктивність праці в агтарному колгоспному секторі України за твердженнями визначних радянських економістів була у сім разів нижчою, ніж у Франції, у п'ять — ніж у Німеччині, у десять, ніж у Голандії і ЗСА. Панувало нечуване марнотратство, коли втрати під час збирання, зберігання та переробки продукції становили 30-40 відсотків вирощеного урожаю. Крім того, колгоспна система завдала непоправної шкоди природному довкіллю України — розорано до 80 відсотків сільськогосподарських угідь, а в деяких областях — до 90-96 відсотків, тоді як у Франції розорано 48, Угорщині — 37, у ЗСА — лише 20 відсотків земель сільськогосподарського призначення. Переважна більшість колгоспів постійно залишались збитковими.

Прихильники колгоспної системи в засобах масової інформації продовжують заявляти, що на території колишньої НДР залишилися колгоспи, які є зразком досягнень господарюван-

ня. Це не відповідає дійсності. Із 4500 колгоспів, що існували в НДР, 25 відсотків збанкрутували, а решта реформовані в спеціалізовані різного виду кооперативи на ринкових засадах господарювання. Так що колгоспна система, для побудови якої принесено мільйони жертв українських селян, що пізніше десятками років «ощаслиблював» безправне і злиденне життя українського селянства, повністю відкинута світовою практикою господарювання.

На думку спеціалістів, агтарну систему в Україні після її роздержавлення можна було швидко й безболісно реформувати в різні види спеціалізованих на засадах кооперативної співпраці і самоврядування. Враховуючи при цьому багатий досвід знищеної української селянської кооперації та сучасних досягнень заготівельної, переробної, переробно-збутової, постачальної, кредитно-фінансової та інших видів кооперативних організацій агтарно розвинених країн світу, що в умовах ринкової економіки надійно захищають інтереси селян-товаровиробників різних форм господарювання.

На жаль, самотутня селянська кооперація, яку називали економічним феноменом, видатною галуззю народної соціальної творчості, наукою консолідації і етикою самовдосконалення українського народу через політичне протистояння продовжує залишатися поза незалежною увагою Президента, уряду і Верховної Ради України. Замовчують про ролі кооперації в розвитку сільського господарства і економіки держави і засоби масової інформації... та прихильники колгоспної системи та капіталізації сільського господарства.

Настав час селянам розгледіти лукаві і облудні обіцянки, скрите матеріальне користуюлюбство, тугу за втраченими привілеями і владою.

Зрозуміти, що економічний і соціальний занепад сільського господарства в Україні створений з певним наміром і штучно. За вирішення інтересів селянства ще серйозно ніхто не брався.

Переконатися, що лише з вірою в Бога, єднаючи і консолідуючи власні розпорошені матеріальні ресурси, власні знання і досвід, результати чесної і плідної праці, відроджуючи втрачену духовність, взаємодовіру, національну й соціальну гідність та громадську активність селянство зможе подолати свої власні труднощі і покращити долю рідного народу.

□ □ □

Відбулися 34-ті Звичайні Річні Загальні Збори Федеральної Кредитової Кооперативи СУМА в Йонкерсі, Н. Й.

В суботу, 21 березня 1998 року, в Йонкерсі в залі Дому СУМ відбулися Звичайні Річні Загальні Збори Федеральної Кредитової Кооперативи СУМА.

Точно о год. 7.15 голова Дирекції п. Лев Футала відкрив Збори, ствердивши, що згідно із статутом Федеральних Кредитових Кооператив Збори є правосильні, бо було виконано всі приписи для їх скликання; привітав Отців, присутніх представників ЦУКА та Кредитівок. Секретар п. Андрій Горбачевський відчитав листу померлих членів, а було їх 17. Їхню пам'ять було вшановано вставанням з місць та хвилиною мовчанкою.

Молитву промовив парох укр. кат. церкви св. Михайла в Йонкерсі о. Мирослав Трояновський. Голова відчитав запропонований порядок Зборів, який на внесок п. Петра Шкафаровського, був підтриманий та прийнятий присутніми. Секретар Дирекції п. Андрій Горбачевський відчитав протокол з попередніх Загальних Зборів, який присутні також прийняли. Заст. голови Дирекції п. Володимир Козіцький попросив до звіту голову Дирекції п. Лева Футала.

Голова у своєму звіті вказав на дальший ріст

Кредитівки у 1997 році. Наші «активи» дійшли до суми 84,588,306 дол., ми зросли на 3,855,533 дол. В членстві ми зросли на 136 членів, і на день 31 грудня ми мали 4,652 члени. Виплачено дивіденду для членів. На освітньо-навчальні цілі та рекламу Кредитівка виділила 96,569.00 дол.

У минулому році старанням Дирекції відкрито Філію у Спрінг Валлей, Н. Й. У Філії, яка відчинена два дні на тиждень — в п'ятницю ввечорі і в суботу вранці, зараз працюють дві особи. Користаємо з приміщення залі Укр. Кат. Церкви св. Петра і Павла.

Подякою Отцям Мирославу Трояновському та Іванові Тиховичові із Спрінг Валлей, голові Української Світової Кооперативної Ради інж. Дмитрові Григорчукові, голові Ради Централі Українських Кредитових Кооператив Америки інж. Всеволодові Саленкові, представникам сусідніх кредитівок, представникам місцевих організацій, товариств і установ, членам Дирекції, членам Комісій, адвокатам, працівникам та членству за підтримку і довір'я Голова закінчив свій звіт.

Наступним звітував скарбник-управитель п. Ігор Макаренко, який ствердив, що 1997 рік був роком успішним, а баянсова сума виносила 84,588,000.00

Після Загальних Зборів:

Сидять (зліва) — Мирослав Шмігель - голова Ради Дирекції Фед. Кред. Кооп. «Самопоміч» в Нью Йорку, Всеволод Саленко - голова Ради Централі Укр. Кред. Коопер. Америки і голова Укр. Прав. Кред. в Нью Йорку, Дмитро Григорчук - голова Укр. Світової Кооперативної Ради, Лев Футала - голова Дирекції Фед. Кред. Коопер. СУМА, Володимир Козіцький - заст. голови Дирекції Кред. СУМА;

Стоять (зліва) — Іван Оліярчик - гол. Конт. Комісії Кред. СУМА, Михайло Шпигульський - член Дир. Кред. Ньюарку, Ігор Макаренко - скар. управ. Кред. СУМА, Орест Цяпка - член Дирек. Кред. Ньюарку, Стефан Шульган мол. - член Дирекції Кред. СУМА, Ярослав Федун - Президент Кред. Коопер. в стейті Нью Джерзі, Богдан Ковалик - член Дирекції Коопер. СУМА, Андрій Горбачевський - секретар Дирек. Кред. СУМА, Михайло Целюх - фінансовий кер. Кред. стейту Нью Джерзі.

дол. Зріст ощадностей становив один мільйон триста п'ятдесят дев'ять тисяч доларів. Чистий прихід за 1997 рік виносив 1,805,287.00 дол. Це є зріст на 20.17%. Весь цей прибуток доданий до капіталізації нашої кооперативи. Відношення капіталізації до активів становило на кінець 1997 року 20.45%, що є найвище за час існування нашої Кредитівки. Ріст у позичках дорівнював 3,855,000.00 дол. або 10.62%. Точний фінансовий звіт поданий у виданій книжці звіту. Пан Ігор Макаренко закінчив свій звіт подякою усім членам Дирекції, Комісії, працівникам та членству за підтримку.

За Кредитову Комісію звітував її голова п. Андрій Бурчак. Кредитова Комісія у 1997 році апробувала 233 позички на загальну суму 9,912,361.50 дол. За цілий час діяльності Кредитівки виділено 5,983 позичок на загальну суму 129,533,476.61 дол. Подякою члена Кредитової Комісії, членам Дирекції та службовцям за тісну співпрацю Голова закінчив свій звіт. Поіменний склад Комісії поданий у друкованому звіті.

За Контрольну Комісію звітував її голова пан Іван Оліярчик. Комісія працювала в складі: Іван Оліярчик - голова, Ярослав Палилик - заст. голови, Тиміш Ганкевич - секретар і члени - Юрій Кашак та Христя Ковальчик-Шпинда. Контрольна Комісія діяла протягом цілого 1997 року і працювала згідно з приписами статуту та Закону Федеральної Адміністрації для Кредитових Кооператив. Перевіряла всі рахунки, різні позички, а також готівки у скарбника. Крім нашої контролю, контролю перевели: "National Credit Union Administration Examiner-in-Charge" і фірма "Tierman and company" - Certified Public Accountants. Голова Контрольної Комісії подякував персоналові Кредитівки за поміч в часі контролі за ділову кооперацію.

Після звітів не було запитів до дискусії, то голова Контрольної Комісії поставив внесок прийняті звіти Дирекції і Контрольної Комісії до відома Загальними Зборами. Цей внесок Загальні Збори прийняли одногосно.

Привіти складали: Голова Української Світової Кооперативної Ради інж. Дмитро Григорчук, Голова Ради Централі Українських Кредитових Кооператив Америки інж. Всеволод Саленко, від Української Православної Кредитівки в Н. Й. та Ради Дирекції Федеральної Кредитової Кооперативи «Самопоміч» в Нью Йорку - інж. Мирослав Шмігель, президент

Федеральної Кооперативи «Самопоміч» в Джерзі Ситі - пан Ярослав Федун, який прибув у товаристві з фінансовим керівником цієї Кредитівки — паном Михайлом Целюхом. Дирекцію Федеральної Кредитової Кооперативи «Самопоміч» в Ньюарку репрезентували члени Дирекції панови Орест Цяпка і Михайло Шпигульський. Привіт складав п. Орест Цяпка.

Номінаційна Комісія, що працювала в такому складі: Стефан Гованський - голова, Богдан Ковалик - заст. голови, пані Оксана Климко-Боднар - секретар, запропонувала перевибрати панів Володимира Козіцького, Ігора Макаренка і Стефана Шульгана мол. на три роки, а Андрія Горбачевського - на два роки, тому, що він був кооптований до Дирекції на місце п. Стефана Івасютина, а до Кредитової Комісії - панів Святослава Н. Коцибалу і Андрія Бурчака на три роки, а п. Андрія Ціховляса - на два роки, тому, що він був кооптований на місце п. Андрія Горбачевського.

Іншої листи із залі не було, то на внесок п. Петра Шкафаровського, підтриманий паном Михайлом Зваричем, присутні проголосували одностайно. У внесках і побажаннях ніхто з присутніх не брав слова, то на внесок п. Василя Закотирі, підтриманий п. Левом Фігурським, голова подякував усім за присутність і попросив о. пароха Івана Тиховича із Спрінг Валлей молитвою закрити Збори та поблагословити вечерю, яку підготувала Адміністрація Дому СУМ в Йонкерсі.

В часі перекуски з коротким словом виступив д-р Степан Ворох і Євген Татарин про стан Оселі «Верховина» в Глен Спей. В часі вечери присутні обмінялися думками не лише про нашу кредитівку, але і про Україну та надходячі там вибори до Верховної та місцевих Рад.

Дирекція констатувала: Лев Футала - голова, Володимир Козіцький - заст. голови, Ярослав Кіцюк - заст. голови, Ігор Макаренко - скарбник, Андрій Горбачевський - секретар, Степан Шульган мол. - орг. реф., Любомир Щур - член і комп'ютерні справи та Іван Оліярчик - член. Кредитова Комісія: Андрій Бурчак - голова, Святослав Н. Коциба - заст. голови, Христя Дідик-Скальська - секретар, Андрій Ціховляс та Стефан Капітула - члени. Контрольна Комісія: Іван Оліярчик - голова, Ярослав Палилик - заст. голови, Тиміш Ганкевич - секретар, Христя Ковальчик-Шпинда та Юрій Кашак - члени.

Л.Л.

Річні Загальні Збори Кредитівки Самопоміч в Нью Йорку

«Для Федеральної Кредитової Кооперативи Самопоміч в Нью Йорку 1997 рік був роком доброго зростання, в якому наша установа досягла нових рекордних сум щодо надбаного майна, у багатьох важливих показниках фінансового господарювання, у стані членства та у масштабі плідної співпраці з українською громадою».

Із звіту Президента Кредитівки Богдана Кекіша.

47-мі Річні Загальні Збори Української Федеральної Кооперативи Самопоміч в Нью Йорку відбулися в неділю, 22-го березня 1998 р., в аудиторії Академії св. Юрія при участі понад 300 членів, які незважаючи на несподівану весняну сніговію, прибули, щоб скористатись з привілею членства у Кредитівці брати участь у Загальних Зборах, познайомитись із вислідами проробленої праці у звітному році і впару з цим бути чинниками у дальшому зростанні та скріпленні найбільшої української Кредитової Кооперативи. Збори відкрив Голова Ради Директорів інж. Мирослав Шмігель, який в своєму слові подав інформацію про всесторонню діяльність Ради Директорів та подякував усім директорам за їхню безкорисну працю в управлінні нашої Кредитівки. Привітавши Владику Василя Лостена, отця Патрікія Пашака - пароха церкви св. Юрія, представника посольства при ООН в Нью Йорку пана Ігоря Гуменного, представника Консульства України в Нью Йорку консула пана Іллію Олійника, представників сусідніх кредитових кооператив, членів Кредитівки, інж. Шмігель передав далі провадження зборами Президентів Кредитівки д-рові Богданові Кекішеві.

Д-р Богдан Кекіш відчитав намічений порядок нарад, який було прийнято без застережень і відразу попросив секретаря Дирекції Самопоміч інж. Любомира Зелика відчитати імена 87-ох членів Кредитівки, які відійшли у вічність. Однохвилинною мовчанкою

було вшановано їхню пам'ять. Після відчитання протоколу з попередніх річних зборів, приступили до звітів Дирекції та Управи Кредитівки за працю, проведenu в 1997 році.

Увага проводу Кредитівки в 1997 році була звернена на поширення членства і збільшення позичок, а також на ведення фінансової політики у період зниження рівня процентів. В 1997 році активи Кредитівки зросли на 5.7% до кінцевої суми 277.9 млн. дол. з чистим прибутком в сумі 5.3 млн. дол. Дотримуючись своїх кооперативних засад, а саме: «сприянню ощадності між своїм членством», в минулому році Кредитівка виплатила суму дивідендів 10 мільйонів дол. Ця сума включає додаткову дивиденду понад 300,000 доларів, яка була затверджена Радою Директорів до виплати в місяці грудні на всіх звичайних щадничих контах. Як і в 1996 році, так і в 1997 році, членство Кредитівки зросло, а саме — на 509 осіб до рекордового значення — 10,038. Незважаючи на зниження процентової стопи у загальній економіці ЗСА, що зменшує заробіток на інвестиціях і позичках, треба ствердити, що Українська Кредитівка Самопоміч в Нью Йорку зуміла втримати сильну фінансову стабільність та збільшити свій власний капітал на 10% до суми 56 млн. дол., який становить 20% у відношенні до всіх активів. Та сума є додатковим забезпеченням членських вкладів, додатково до урядового забезпечення 100,000 дол. на одного члена. Рівнож, цей вагомий

Зліва: директор та скарбник Кредитівки — мгр. Я. Оберишин, голова Ради Директорів — інж. М. Шмігель, Президент Кредитівки — д-р Б. Кекіш.

Залю.
Говорить Президент Кредитівки.

капітал є важливою підставою для дальшого зростання нашої фінансової установи. Слід відмітити, що у порівнянні з великими американськими кредитівками, ньюйоркська Самопоміч посідає вагомe місце і перевищує їх у багатьох фінансових показниках. А саме, капітал і прибутковість Самопоміч відносно більші у два рази, видатки наполовину менші, а виплачені дивіденди представляють більшу частину заробітку, ніж інші кредитівки.

Не менш важливу увагу присвячено співпраці з громадою, а особливо наданню фінансової допомоги громадським, молодечим та науковим установам, яка становила приблизно 325 тисяч дол., що є нашим вкладом у громаду.

Далі звітували голова Кредитового Комітету п. Михайло Савицький та голова Контрольної Комісії мр. Юрій Микитин мол. Після вичерпних звітів, голова Контрольної Комісії вніс пропозицію на уділення абсолютної управі, яку присутні затвердили аклямацією.

У наступній частині програми зборів д-р Кекіш представив членів президіального стола, при якому, крім членів Дирекції Кредитівки та голів Кредитової та Контрольних Комісій, були: Стемфордський Владика Василь Лостен, Парох церкви св. Юрія в Нью Йорку о. Патрикій Пащак, Президент Централі Українських Кооператив Америки інж. Дмитро Григорчук, представник посольства України при ООН п. Ігор Гуменний, від Консульства України в Нью Йорку - Консул Ілля Олійник, голова Президії ЦУКА й Президент Православної Кредитівки в Нью Йорку - інж. Всеволод Саленко та голова Відділу Товариства Самопоміч в Нью Йорку пані Наталія Дума.

Перший з привітом виступив Владика Василь, а від парафії св. Юрія вітав Збори парох о. протоігумен Патрикій Пащак, які дякували за співпрацю та фінансову допомогу, яку дає Кредитова Кооператива Самопоміч на Семінарію в Стемфорді і для школи св. Юрія. Пан Ігор Гуменний вітав Збори від Посольства України при ООН, а п. Ілля Олійник передав привіт від Консульства України в Нью Йорку. Від Централі Українських Кооператив Америки вітав довголітній її голова інж. Дмитро Григорчук. Інж. Григорчук відзначив похвальну працю та осяги Кредитової Кооперативи Самопоміч та її співпрацю з Централєю Українських Кредитівок Америки та участь у праці відродження кооперативного руху в Україні. Далі з привітами

виступали: Предсідник Ради Директорів ЦУКА та президент Православної Кредитової Кооперативи в Нью Йорку - інж. Всеволод Саленко; президент Кредитової Кооперативи СУМА в Йонкерсі - п. Лев Футала; президент Кредитової Кооперативи Самопоміч Нью Джерзі - інж. Ярослав Федун; Екзекутивний Директор Кредитової Кооперативи Самопоміч в Ньюарку - п. Ігор Ляшок та голова Товариства Самопоміч в Нью Йорку - пані Наталія Дума.

Наступною точкою Загальних Зборів був вибір трьох членів Дирекції на слідуючу 3-річну каденцію. Д-р Кекіш передав дальше провадження зборами заступникові голови Ради Директорів Володимирові Клокові. Пан Клоків подав до відома, що три члени Ради Директорів кінчають свої каденції, а саме, Мирослав Шмігель, Богдан Й. Кекіш та Степан Качарай, і попросив пана Андрія Ластовецького - Голову Номінаційної Комісії до слова. Пан Андрій Ластовецький звітував про працю Номінаційної Комісії, головним завданням якої було пропонувати Загальним Зборам кандидатів до Дирекції, які б гармонійно з Управою продовжували програмову працю Кредитівки. До складу комісії, крім п. Андрія Ластовецького, входили пані Надія Савчук та пан Корнель Василик. Комісія подала слідуючі номінації: інж. Мирослав Шмігель, д-р Богдан Й. Кекіш та Степан Качарай. Тому, що не було інших кандидатів, пропозицію Номінаційної Комісії Загальні Збори прийняли аклямацією. До кінцевої точки Зборів, а саме, - внески і побажання, зголосилося багато учасників, які виступаючи в імені різних молодечих, наукових, культурних та суспільно-громадських установ, складали подяки Дирекції Самопоміч за багатогранну фінансову та моральну допомогу, яка уможливила громадським установам проводити програмову працю. Рівнож, поодинокі члени внесли побажання відносно праці в майбутньому, що включає відкриття філій для кращої обслуги наших членів. Дирекція прийняла ці внески та побажання для розгляду в найкоротшому часі.

Довір'я членів до своєї фінансової установи та признання громади, якій служить ньюйоркська Кредитівка, дає поштовх та насаги членам Ради Директорів, комісій та управі Кредитівки продовжувати працю над дальшою розбудовою Кредитової Кооперативи Самопоміч, для добра членства та української громади. ■

Який же сьогодні? стан у Збройних Силах України

На це питання дав досить конкретну відповідь капітан першої ранги Української Чорноморської Фльоти Євген Лупаков, який у серпні-вересні ц. р. гостював в українців Америки. Він сказав, що в 1992 році в Українському війську нараховувалося 820 тисяч особового складу. Відповідно до вимог Конституції, в Україні армія повинна нараховувати 450 тисяч, а фактично є на сьогодні 370 тисяч осіб. Президент України має намір і надалі скорочувати чисельність Збройних Сил з таким розрахунком, щоб на кінець 1998 року Українська Армія нараховувала лише 250 тисяч особового складу. Таке скорочення армії тривожить Спільноту Офіцерів України, щоб не повторилася помилка керівників УНР 1918 року, коли була цілком розпущена армія і це привело тоді до втрати нашої державності.

Аналізуючи духовний та моральний стан і національний склад Української Армії, пан Лупаков сказав, що наша армія сьогодні не є ще цілком і повністю українською, бо в ній частина офіцерів хоч і прийняла присягу на вірність Україні, але в дійсності служить ворожим силам українського народу. Такі люди з ворожим наставленням проти України - це залишки колоніальної спадщини від совєтської армії. Комуністична верхівка Кремля навмисне змішувала в армії людей різної національності, щоб між ними не було взаєморозуміння, а лише неприязнь і протистояння. Українців посилали служити в Сибір, Казахстан, Середню Азію та інші регіони імперії, а на Україні служили переважно росіяни та хлопці азійського походження. Таку змішану армію легше було тримати в страху і покорі, посилати її на завоювання та поневолення чужих земель і народів. Тому сьогодні так гостро стоїть питання дерусифікації в Українській Армії і є воно основною проблемою, яку потрібно постійно вирішувати.

Розуміючи важливість цього завдання, добрий початок зробив у напрямку дерусифікації перший міністер оборони України Костянтин Морозов. За нього вперше Українська Армія заговорила українською мовою. Правда, він не міг довести розпочату справу до кінця, бо його увільнили від обов'язків через те, що не пого-

дився з Л. Кравчуком у питанні розподілу Чорноморської Фльоти відповідно до Сочинських угод. А його наступники Радецький і Шмаров не тільки не продовжували добру справу, розпочату К. Морозовим, але й знищили всі паростки українства, які вже почали добре проростати в Українській Армії. До неї знову повернулася чужа російська мова. Теперішній міністер оборони Олександр Кузьмук намагається поправити становище, але це нелегко, бо «шмаровщина» в армії залишилася. Хоч в армії є здорові українські сили, як адмірали Кожин, Фомін і ряд інших, які зможуть подолати труднощі в питанні дерусифікації Української Армії.

Останній договір з Росією про розподіл Чорноморської Фльоти, підписаний Президентом Л. Кучмою, фактично позбавив Україну військово-морських сил на Чорному Морі, а це потягло за собою і матеріальну втрату, що обчислюється мільярдами доларів. Україні тепер доводиться з нуля починати будівництво своєї Чорноморської Фльоти. Вже побудовано і введено в дію найбільш модерні сучасні військові кораблі, як «Сагайдачний», «Луцьк», «Славутич», «Донецьк» і ряд інших, що на військових навчаннях не поступаються перед кораблями країн НАТО. Україна, всупереч ворожим намірам, стане великою морською державою.

П. Твардовський

Капітан першої ранги Української Чорноморської Фльоти Євген Лупаков

100-річчя скасування панщини в Галичині

(15. 5. 1848 - 15. 5. 1948)

Першою була революція в Парижі, звідси вона перекинулась до Відня й Берліну. Революція захопила й українські землі, що належали тоді Австрії, і принесла для них різні полегшення, а зокрема скасування панщини.

У другій половині XIV століття Польща збройно окупувала Галичину й Холмщину й почала запроваджувати тут свої порядки. Землі українські на основі королівських подань переходили в руки польської шляхти.

Це стало причиною масової асиміляції українського боярства. Вільний селянський стан зникав, потрапляючи в залежність від польської шляхти, що почала заводити на українських землях кріпацтво.

Впродовж XVI стол. в Галичині й Холмщині українських селян-хліборобів остаточно прикріплено до землі як панських кріпаків без права на землю. На східній Україні це зроблено щойно царським указом 1783 р.

По прилученні Галичини до Австрії 1772 року доля селян трохи полегшала. На місце кріпацтва заведено панщину, тобто селянин став особисто вільним, одержав земельний наділ, що пізніше переходив його дітям, хоч не був ще власником цієї землі, а за те мусів відробляти кілька днів на тиждень на фільварку безплатно.

Дідичі часто загарбували українські ґрунти, прилучували їх до своїх фільварків. Цей процес загарбання українських селянських земель припинив цісар Йосиф II-ий декретом від 2 квітня 1787 р. Та все ж таки й після проголошення цього декрету дідичі-поляки зуміли присвоїти собі ще понад один мільйон моргів землі. Австрійський уряд був зацікавлений у тому, щоб Галичину зберегти як хліборобську країну, щоб коштом Галичини розбудувати промисловість корінних австрійських земель. Але він не хотів потрапити в залежність від польських маґнатів, що часто-густо робили різні політичні бешкети. Тому австрійський уряд, де тільки міг без шкоди для власних інтересів, підтримував інтереси селян.

Наприклад, 1846 року польські верхи готували національне повстання. Австрійський уряд спритно зумів викликати в західній частині Галичини хлопський бунт проти польських панів, т. зв. «рабацію». Тоді мазурське

1848 рік — це початок т. зв. «весни народів», тобто початок нового революційного руху в країнах Західної Європи проти абсолютизму, що панував всевладно по віденському конгресі (1815 р.) в Європі.

населення вирізало багато польської шляхти і тим перешкодило повстанню.

З тих самих мотивів, коли 1848 р. вибухла революція в кількох європейських країнах і в самій Австрії, австрійські політики використали темні маси українського й польського селянства, щоб урятувати австрійську монархію. Щоб настроїти селянські маси проти революційних факторів, особливо проти польських панів, що ще не зреклися проголошення польського повстання, цісар Фердинанд окремим декретом від 15 травня 1848 року скасував у Галичині панщину, проголошуючи селян вільними громадянами. Цікаво, що в інших австрійських провінціях панщину скасовано щойно у вересні 1849 року.

Але цей поспіх скасування панщини під поштовхом революції приніс пізніше для українських селян багато лиха. Панщину скасували, не підготувавши земельну реформу. Земельні наділи, що їх селяни одержали після скасування панщини у власність, здебільшого були дуже дрібні, невиспачальні для прохарчування селянської родини. Понад 60 відсотків господарств у Галичині мали менше 2 га землі, тоді як дідичі захопили 43 відсотки всієї землі в свої руки.

Скасування панщини не розв'язало таких важливих справ, як індемнізація, сервітути й право пропінатії, що довго тяжіли над господарськими відносинами Галичини.

За індемнізацію, тобто відшкодування за скасовані обов'язки селян, дідичі одержали з державного скарбу кредитові асигнації; за них уряд не хотів платити, кажучи, що це має зробити край. По довгих торгах, у парламенті погодилися платити по половині: половину - державна скарбниця, а половину - селяни самі

з додаткового оподаткування. Так український селянин мусів за свою волю дорого заплатити, бо кошти ці становили 220 мільйонів гультенів.

Найменшою болячкою для галицького села були сервітутути. Всі ліси й пасовища, що були за панщини вільними добрими, пани присвоїли собі, бо патент про знесення панщини про цю справу нічого не згадував. Закон про сервітутути появився в липні 1853 р., але він теж справи остаточно не вирішував. На тому тлі розгорілася довга й завзята боротьба, багато судових процесів, що тривали аж до наших днів. Вистачить згадати, що з 30,733 сервітутутових справ сервітутіві комісії відкинули 11,205 справ, або 36 відсотків, чим дуже скривдили селян; інші одержали не раз просто копійчані відшкодування.

Найтемнішою сторінкою цього часу було право пропінації, тобто право на виріб горілки й алкогольних продуктів, що залишилося за панами. Право на пропінацію стало головним джерелом прибутків панів і головною запорукою темноти у злиднів у галицькому селі. Темна, безграмотна селянська маса, позбавлена своєї провідної верстви, одержавши так несподівано повну свободу, кидається в обійми жакливого пияцтва. Пани орендують право пропінації жидам, а ці дуже скоро зуміли опанувати селянські маси. За підрахунками українського соціолога Володимира Навроцького, 1878 р., тобто через 30 літ після скасування панщини, в Галичині було 23,269 шинків, або на кожних 233 мешканців припадав один шинок. На кожному роздоріжжі, в найкращих місцях села стояли корчми. Жиди, наче п'явки, тягли останні соки з цих темних і горілкою задурманих селян (тоді припадало 26 літрів випитої горілки на особу на рік). Майже 70 відсотків господарств були виставлені на ліcitaцію. Лише за 1876-1883 роки в Галичині зліцитовано 23,000 господарств, а все було благодать пияцтва, що виникло з реформи по скасуванні панщини.

Треба об'єктивно сказати, що хоч декрет про скасування панщини з господарського погляду жакливо скривдив українського селянина й кинув його в обійми злиднів, але з другого боку свідоміша частина українського громадянства, а в першу чергу духовенство, використали цей акт для оборони національних прав українського народу.

З цього приводу у Львові засновано головну Руську Раду, що була першим нашим політичним центром у тодішній Європі. Головна Руська Рада видала перший український часопис - тижневик «Зоря Галицька», що появився 15 травня 1848 р: за редакцією Антона Павлицького. Головна Руська Рада висунула домагання до австрійського уряду повної автономії, усталила національний герб, національний прапор і національний гімн.

Українці тоді до першого австрійського парламенту на 383 послів вибрали 34 послів своїх власних, із Галичини.

Головна Руська Рада брала активну участь у слов'янському конгресі в Празі, що відбувся 2-12 червня 1848 року. Вона виборола право на навчання української мови в народних і середніх школах у східній Галичині.

Для ширення знання й культури, головню друкованого слова, у Львові засновано «Галицько-Руську Матицю».

Скасування панщини привело до зактивізування галицьких українців, що за дуже важких і несприятливих умов зуміли освідити темні маси селянства, збудувати багато культурно-освітніх, господарських і політичних організацій, що довгі рок були єдиними представниками українського організованого життя в Європі, бо царський режим на східній Україні не давав цих можливостей, і всякі спроби організованого життя були негайно придушені.

Галичина тоді до скарбниці української духової та матеріальної культури внесла немало цінностей.

Андрій Б-кий

Бойківський двір (зліва) і лемківська хата кінця XIX століття.

Галичанин східнякові ока не виклює

Чи є підстави говорити про галицький сепаратизм напередодні 80-річчя галицької революції?

Розмови про гіпотетичне відокремлення Галичини від Великої України стають періодично модними не лише на прокурених західноукраїнською інтелігенцією кухнях. Вага заслуги двох частин однієї держави у здобутті спільної незалежності та кількох вигод від проживання плодів цієї незалежності — речі не дуже пропорційні. Тому часто й оцінюють сьогоднішня в тому пляні, що біль перемоги Галичини межує з гордістю поразки Великої України. Незабаром «західняки» відзначатимуть 80-річчя початку своєї Західноукраїнської Народної Республіки. Чи може це свято стати днем сепаратистської ідеї? Чи все ж 1 листопада було днем початку зближення двох Україн?

Жоден консенсус не має такої сили, як той, що ґрунтується на досягненні та спільному тлумаченні вирішальних моментів національної історії.

Елісія М'Боколо,
заїрський історик.

«Листопадовий Зрив»

Події 1 листопада 1918 року у Львові вилилися у створення української держави у Східній Галичині та наступне її приєднання до Наддніпрянської України, яка в той час уже протягом року займалася розв'язанням подібного завдання. У цьому й полягає значення «Листопадового Зриву» (Листопадової революції) 1 листопада 1918 року. На це були націлені як об'єктивні обставини, так і суб'єктивний фактор. Під час розпаду Австро-Угорської імперії у жовтні 1918 року, на владу в австрійській провінції - Галичині - претендували поляки. Вони мали намір відродити польську державу й створити нову Польщу у старих кордонах. Цього не дозволили українці, які 1 листопада 1918 р. взяли владу у Львові й через кілька днів проголосили Західноукраїнську Народну Республіку (ЗУНР) на території Східної Галичини - етнічних українських землях. А 22 січня 1919 року на Софійському майдані в Києві Директорія УНР проголосила Акт злуки, яким оголошувалося про об'єднання двох державних утворень — Української Народної Республіки (УНР) та ЗУНР — в одну українську державу.

Проголошення Акту злуки мало своїм недоліком відсутність політико-правового механізму його реалізації. Це чітко видно з висоти сьогоднішнього дня, з відстані вісімдесяти років і, очевидно, дало про себе

знати відразу після перших спроб його здійснення. Сьогодні ми з повною ясністю усвідомлюємо також і головну причину неуспішного возз'єднання: надто великою тоді була різниця двох частин українського суспільства — власне національна свідомість, політична культура, конституційно-демократичні традиції встигли розвинулися в галицькому суспільстві значно більше, що перетворило галичан уже в той час на утворення з усіма ознаками модерної української нації. Відразу зауважимо, що національна свідомість галичан була настільки високою, що вони усвідомлювали себе частиною одного українського народу.

Силою обставин сталося так, що Українська держава створювалася паралельно на двох українських землях, які до того часу входили до складу різних держав — Росії та Австро-Угорщини. Таким чином, процес творення української держави, котрий розпочався одночасно й автономно у двох різних частинах одного народу, прийшов 22 січня 1919 року до свого логічного завершення — Акту соборності. «Логічне завершення» виявилось початком. Початком процесу уніфікації, тобто вирівнювання національного розвитку двох розірваних частин одного народу, необхідність чого з усією очевидністю показали вже найближчі після проголошення Акту соборності події. Уніфікація є необхідною умовою наступної інтеграції суспільства — політичної, економічної, культурної в єдиний національний організм, його національної консолідації.

Сьогодні можна з певністю стверджувати, що питання уніфікації українського суспільства на сьогодні в основному вирішене, і галичани, незважаючи на щорічне відзначення ними річниці Листопадової революції, залишаються у своїй масі найбільш відданими послідовниками національної ідеї. Національна свідомість галичан лишається досить високою для того, щоб вони усвідомлювали себе частиною єдиного українського народу, незважаючи на те, що національний розвиток України, в тому числі й економічний, не кажучи вже про політико-культурний, пішов зовсім не тим шляхом, за який вони боролися. Усе це спростовує деякі твердження про те, що святкування «Листопадового Зриву» є нібито свідченням галицького сепаратизму.

Більше того, в Україні зараз відбувається процес національної консолідації. На рівні економіки це означає формування всеукраїнського ринку; українська економіка, таким чином, перетворюється на національну, позбавляючись рис колоніальності. На політичному рівні все більше стверджуються в усіх регіонах усвідомлені національні єдності. В усіх сферах суспільного життя відбувається інтеграція українського суспільства на базі уніфікації частин українського народу з різними історичними традиціями.

Окремо хотілося б сказати про економічне мислення галичан — серйозну їх відмінність від східних українців, але й головний фактор інтеграції Галичини до всеукраїнського ринку, її участі у всеукраїнському розподілі праці. Українці на сході цілком нормально сприймають приватну власність на рівні менталітету, але не на рівні свідомості. Така неадекватність пояснюється доволі просто: більш тривала її (приватної власності) відсутність і, відповідно, більш значні успіхи партії та уряду у вихованні населення в зрівняльно-розподільчому дусі.

Галицьких українців за приватну власність та ринкову економіку агітувати на треба — вони й самі загітують за це кого завгодно. У кінці 80-х - на початку 90-х років не лише національна ідея, а й ринкові погляди поширювалися зі Львова. Характерно, що саме із західного регіону переважно походять найбільш видатні економісти-реформатори. І якщо від чогось і страждають сьогодні Галицький регіон та його мешканці більш за інші регіони, то це від повільного реформування цілої економіки України в першій половині 90-х років.

Створення Галицької асамблеї в 1991 році, що розглядається деяким як вияв сепаратизму, насправді є дещо складнішим явищем. Так, об'єднання трьох галицьких обласних рад об'єктивно могло потягти за собою наслідки, які сприяли б автономізації України. Проте Галицька асамблея створювалася з іншою метою. Передбачалося, що це буде вільна національно-економічна зона, своєрідний полігон для національно-демократично-реформаторських перетворень, які мають відбутися в усій Україні. Отже, не сепаратизм, а всеукраїнська ідея рухала ініціаторами цього утворення.

Інтеграція регіональних економік України в єдиний господарський комплекс — створення всеукраїнського ринку, всеукраїнський розподіл праці тощо — є економічним аспектом уніфікації. Не будемо спеціально загострювати на цьому нашу увагу й розглянемо, як відбувався процес уніфікації в цілому, наскільки він виконав на сьогодні своє завдання, як це сприймалося населенням.

Уніфікація

Уніфікацію в даному контексті варто розглядати як наближення рівнів національного розвитку різних частин суспільства, розглядаючи національний розвиток у найширшому розумінні — політичний, економічний, культурний, усвідомлення національних інтересів, розвиток політичної культури та правової свідомості. Уніфікація, таким чином, є передумовою, необхідною та достатньою умовою інтеграції та національної консолідації, всебічного національного розвитку.

Передісторія уніфікації почалася ще в ході Першої світової війни, коли у вересні 1914 року російська армія захопила Галичину. Саме тоді почалася боротьба з національним рухом чи «мазепинством», як його називали царські чиновники: всього за кілька місяців було проведено перші депортації галичан, закриття всіх українських культурних, кооперативних та періодичних видань, нав'язування шкіл з російською мовою навчання, запровадження обмеження на вживання української мови — словом, усе те, що вже давно мало місце на території Наддніпрянської України.

Тоді, до наступу та повернення Австрії в Східну Галичину в травні 1915 року, Москві не вдалося вирівняти населення Галичини в усьому з населенням решти України і прищепити лояльність до російської влади. А за умовами паризьких мирних конференцій 1919 та 1923 років землі Західної України, в тому числі й Галичину, було передано Польщі.

Опираючись на ретроспективний погляд на менш давню українську історію, можна з певністю стверджувати, що уніфікація реально почалася 17 вересня 1939 року зі вступом Червоної армії (згідно з пактом Ріббентропа-Молотова від 23 серпня 1939 року) на територію Західної України, котра тоді належала Польщі: Включення Західної УССР було, поза всяким сумнівом, подією великої історичної ваги, оскільки вперше за багато століть українців було об'єднано по один бік державного кордону. Але сьогоднішнє ставлення галичан до цієї дати свідчить про те, що ця уніфікація мала примусовий характер і становила собою не зростання національної свідомості населення Великої України, а зменшення її у галичан шляхом репресій, депортацій, русифікації, колонізації Галичини російським населенням та зрусифікованими українцями. Зваживо, що вулицю 17 Вересня у Львові було перейменовано на вулицю Січових стрільців при першій-ліпшій нагоді ще до розпаду СССР.

За два передвоєнні роки - з 17 вересня 1939 року до 22 червня 1941 року — до німецького наступу на СССР населення Західної України зменшилося майже на два мільйони (і це у «мирний» час). Це сталося завдяки примусовим депортаціям, масовим стратам, якими супроводжувалися первинна советизація та колективізація приєднаних земель (лише депортовано було близько 1 мільйона поляків та понад 500 тис. українців). Після того, як німці захопили Галичину, вони відкрили тюрми НКВС, визволили їх в'язнів та надали місцевій громадськості свідчення злочинів большевицького режиму на землях Західної України. Українська советська історіографія замовчувала ці факти, і вони стали справжнім відкриттям для східних українців, частина яких, будучи ідеологічно упередженими, не хоче цьому вірити.

Роки німецької окупації також певною мірою вплинули на процес уніфікації українського народу. За три роки німецький окупаційний режим налаштував проти себе все українське населення в усіх українських землях. Але тут слід врахувати ще два фактори, які хоча й не стали визначальними, проте дещо загальмували уніфікацію.

Фактор перший — українсько-польська війна на західних українських землях. Окуповану Україну було розділено німцями на адміністративні території так, що Галичина входила до генерального губернаторства Польщі, а на наддніпрянських землях було сформовано райхскомісаріят Україна. У першій з них і відбувалася ця війна, котра за своєю жорстокістю цілком відповідала духові часу та глибоко охопила всі верстви населення з обох боків. Але антипольські настрої були властиві для всієї України ще з XVII ст., тому значно більший вплив на процес уніфікації в напрямі його гальмування справив інший фактор.

У роки німецької окупації розпочалася боротьба між українськими та советськими партизанами. Ця боротьба не була значною за своїми розмірами, час від часу відбувалися збройні сутички, котрих сторони

часто намагалися уникати, оскільки головним завданням для себе кожна з них вважала боротьбу з німцями. Така ситуація змінилася лише наприкінці німецької окупації, коли советським партизанам було дано вказівку з Москви боротися проти Української повстанської армії. Про це, як і про українсько-польську війну, зараз відомо небагато, проте західні українці це пам'ятають, що й створює у них дещо інакше бачення подій тих років.

Паралельно з уніфікацією українського суспільства відбувалася й уніфікація всього советського суспільства на антигітлерівській та антинімецькій платформі.

Після вигнання советською армією гітлерівців почалася справжня війна між УПА й московсько-большевицьким режимом. Ця війна велася за всеукраїнські ідеали, але об'єктивно сприяла формуванню відмінного менталітету серед населення різних областей України, оскільки точилася лише на західноукраїнських землях. Різне розуміння подій того періоду є сьогодні найглибшою раною в історичній пам'яті українського народу.

На початку 50-х років збройну боротьбу проти московського режиму на західноукраїнських землях було в основному придушено і з середини 50-х років ніщо вже серйозно не заважало зрощенню українського народу на московсько-советській платформі. Уніфікацію України було проведено Москвою за принципом «рівняння по нижньому», тобто уповільнення національного розвитку всієї України, і в першу чергу, звісно, Західної.

Абстрагуючись від усіх інших чинників, які в силу різних об'єктивних причин сприяли чи не сприяли уніфікації українського суспільства, є всі підстави зробити висновок, що з 1914 року і до останнього часу політика Росії по відношенню до національно свідомого елементу Галичини нагадувала політику Прокруста, героя відомого грецького міфу.

Що далі?

Певна інерція «рівняння вниз» деякою мірою збереглася й після здобуття Україною державної незалежності, що є прикритим наслідком постколоніального періоду розвитку невільної до цього нації. Навряд чи тепер можна спровокувати дискусію, стверджуючи, що сьогодні різниця в менталітеті галичан та наддніпрянців є меншою, ніж у 1918-1919 роках. 45 років спільного проживання в складі однієї держави та 5 років незалежності зміцнили ґрунт для спільного бачення проблем національного розвитку.

Після свого включення до складу СРСР і до останніх років його існування Галичина лишалася єдиною в Україні базою, де плекалася надія на незалежність України. Приватним проявом таких поглядів дійсно був сепаратизм, але — і це було визначальним — по відношенню до СРСР, хоча східну Україну та «єдиний і могутній» рзрізняли не завжди.

Деклярація про державний суверенітет України від 16 липня 1990 року об'єднала Україну по обидва береги Збруча, послужила вирішальним чинником національної консолідації українського суспільства. У ті роки Галичина була пляцдармом для розповсюдження української національної ідеї на всю Україну. Проявом єдиної української волі українського

народу вже наступного року стали: 24 серпня — проголошення Акту незалежності України, 1 грудня — всеукраїнський референдум і перші всенародні вибори Президента України.

То ж чи варто сьогодні дорікати галичанам за те, що вони за роки советизації не встигли набути та закріпити в собі комплекс національної меншевартості? Чи варто дорікати їм за те, що вони відзначають не день большевицького перевороту в Петрограді, котрий став початком відродження Російської імперії в новому вигляді та поклав кінець українській державності, а 1 листопада — день української революції у Львові в 1918 р., який як тоді, так і тепер має всеукраїнське значення як видатна подія в історії національно-визвольної боротьби українського народу?

Те, що саме так розуміли галичани свої дії тоді, в листопаді 1918 року, підтверджує Акт Соборності 22 січня 1919 року та все, що було потім, і в першу чергу, перехід 16 липня 1919 року галицької армії річки Збруч та її приєднання до Армії УНР. Те, що дії своїх попередників саме так розуміє й сьогоднішнє покоління галичан (і не лише їх), підтверджують події, що прорвалися на світ у 1988-1989 роках у Галичині та поширилися на всю Україну протягом 2-3 наступних років. З того часу уніфікація українського суспільства продовжилася вже на українському ґрунті, і ми не маємо сьогодні серйозних підстав у цьому сумніватися. Можна було б цьому радіти, але гіркота «перемоги» дійсно має місце.

Тож чи не краще було б ліквідувати цю гіркоту, тобто посприяти національному розвитку всієї України, а не ремствувати на те, що хтось у чомусь випереджує інших?

Національне піднесення настане лише як спільне всеукраїнське, інакше його зовсім може не бути. Уніфікація дістане історичне виправдання тільки тоді, коли послужить спільною для всіх українців вихідною точкою нового піднесення.

Але процес «рівняння вгору» — уніфікація — вимагає від українського народу бути не пасивним об'єктом, а активним його суб'єктом, тільки це може остаточно подолати усі старі східно-західні тертя й непорозуміння. Для такого культурного й політичного росту — «рівняння вгору» — необхідні точки опертя: ідеали, цінності, приклади, традиції, віхи. І Західна Україна внесла до всеукраїнської скарбниці не лише Франка й Стефаника, а й політичні традиції.

Було б не зайвим взяти деякі приклади національного розвитку й злагоди в уніфікованих краще, ніж ми, росіяни. У 1996 році, день 7 листопада вони перейменували на День загальнонаціональної злагоди і примирення. Непогано було б прислухатися до пропозиції нашого Президента і прийняти День пам'яті і примирення. Щоправда, варто було б перенести цей день на один тиждень раніше — на 1 листопада, узявши його за віху у формуванні нового всеукраїнського типу, у якому регіональні відмінності будуть синтезовані. Саме йому належить майбутнє.

І ще один аргумент говорить за 1 листопада. За календарем наших далеких пращурів, саме цього дня відзначалися Діди — обряд вшанування предків.

Володимир Бичек,
магістер державного управління

українською мовою

Невдовзі, через пару літ, прийде 100-ліття першого повного видання Святого Письма українською мовою у перекладі П. Куліша, І. Пулюя та І. Нечуя-Левицького.

Цей первотвір Божого Духа з'явився рідною мовою українцям майже в соту річницю першої книги народною мовою — «реформації» української літератури — «Енеїди» І. Котляревського, остаточно засвідчивши при тім повновартісну духовну зрілість української нації. І що прикметно — того ж 1903 року відбулася також акція в Полтаві, яка виявила і громадянську зрілість українства: відкриття пам'ятника авторові «перелицьованої» «Енеїди» — демонстративна акція, яку вже не спромоглися заборонити царські жандарми і яка збрала кращих літературно-громадських діячів з цілої, розмежованої кордонами двох імперій, України. В один рік відзначатимемо ці дві знаменні дати, які стали етапними в драматичній історії розвитку серед українського громадянства ідеї усвідомлення своєї духовної і політичної окремішності.

Але й ще одну подію незрівняно більшої ваги святкуватимемо у ці прийдешні кілька років — святкуватимемо разом з усім християнським світом 2000-ліття від народження Ісуса Христа. Чи нема якогось потаємного символічного змісту у тому, що злам століття, злам тисячоліття для нас і для світу характеризується віховими ювілеями?

Згадаймо з Діянь святих апостолів: сповнилося одного дня учні Ісуса Христа Святим Духом і почали говорити іншими мовами, — захвилювалася юрба, бо кожний почув, що вони говорили його мовою (Ді.2). Це місце було однією з підстав для перекладу Святого Письма, здійсненого Лютером: кожний нарід-бо має право і повинен приймати Слово Боже зрозумілою йому, рідною мовою. Через три з половиною століття після Лютера до такого розуміння прийшов Пантелеймон Куліш і розпочав безпрецедентну в українському середовищі титанічну працю над перекладом Біблії.

Процес перекладу був воістину драматичним, і нам, нащадкам, його ще належить вповні розкрити і поцінувати. Досить згадати втрату Псал-

тиря, якого Куліш загубив під час мандрівки в Європу на початку 1870-их років. Про втрату значної частини перекладу, що згоріла у пожежі на Кулішовому хуторі 1885 року і яка спопелила майже все його майно (однак, за іншим свідченням, — Куліш у хвилини розчарування, коли українське громадянство від нього відвернулося й не сприймало будь-якої його праці, сам кинув переклад у вогонь, — розпорядився ним так само, як тридцять років перед тим М. Гоголь зі своїм другим томом «Мертвих душ»). Проте в кожному разі Куліш, розуміючи вагу перекладу Біблії, відчував величезну відповідальність перед майбутніми поколіннями, знову й знову брався за виснажливу працю, якої не залишив до останніх днів свого життя. Так він і пішов з цього світу, як Петрарка, пишучи за столом, з пером у руці.

Й відтоді почалася друга ява драматичного дійства над довершенням перекладу та його виданням, яке опинилося під загрозою. Дружина небіжчика — письменниця Ганна Барвінок, і друзі Куліша — знаний фізик, винахідник «рентгенівських» променів І. Пулюй та письменник І. Нечуй-Левицький — доклали чимало зусиль, щоб закінчити переклад, відредагувати його і врешті видати через авторитетну установу — Лондонське Біблійне Товариство. Впродовж тривалого часу це був найдосконаліший, найґрунтовніший переклад, здійснений великою мірою з грецьких текстів. Про його актуальність свідчить і той факт, що від часу появи він витримав з десяток перевидань, останнє з яких — в 1991 році.

Свою працю над перекладом Біблії Куліш розпочав у середині 1860-го року, проте і раніше, у 1840-их роках, в період діяльності Кирило-Методіївського товариства, і в 1850-му він постійно звертався до ідеї перекладу, слушно вважаючи, що такий переклад дасть українській нації повноцінний статус, а українська мова вже не потребуватиме аргументів на своє право існувати і розвиватися. Перші Кулішеві видання окремих частин Старого і Нового Заповітів, здійснені ним у Львові та Відні наприкінці 1860-их — на початку 1870-их років, ламали усталену традицію сприйняття Біблії церковнослов'янською мовою, і цей процес відбувався болісно: і українофіли на Великій Україні, і народовці, а тим паче й москвофіли у Галичині, переклад значною мірою не сприймали, і навіть була загроза, що митрополит Греко-Католицької Церкви анатемуватиме його. Російська ж Православна Церква, російська імперська влада його кате-

горично засуджували, не дозволяли ні друкувати, ні ввозити з-за кордону, вбачаючи у ньому велику загрозу для свого існування. І навіть такий світоч, як Іван Франко, іронізував над Кулішем і його перекладом, мовляв, він допускав у ньому такі недоречності, як «Дуфав Сруль на свого Пана», що означало б «Уповав Ізраїль на Господа свого».

Труднощі перекладу були й ті, що Куліш сам вагався, яким чином здійснювати переклад — чи давати його повністю народною мовою, чи включати у нього, де можна, церковнослов'янські слова (аналогія зі сьогодишньою дискусією довкола церковної термінології), переспівувати поетичні книги Біблії чи подавати їх дослівно, ритмізованою прозою. Адже української перекладацької традиції Святого Письма не було, і Куліш сам мусів творити цю традицію, торуючи собі шлях методом апробації перекладу в суспільстві. Так, наприклад, друкуючи у львівському часописі народовців «Правда» (1869, ч. 42) переспів пісень Соломонових, Куліш вагався: «Подаємо дві пісні з перекладу Біблії, щоб прислухатись, що казатимуть наші панотці-священники: чи так, як оце печатаємо, стихотворним складом повити й високі пісні в Біблії, печатавши їх вповні, чи переложити прозою». Врешті Куліш створив і переспіви, і переклади поетичних книг Біблії: Псалтир, Пісню Пісень, Книгу Йова.

Сьогодні, в переддень 100-ліття першого повного видання Біблії Куліша, мусимо визнати: ця книга далася Кулішеві з неймовірними труднощами як творчими, так і через те, що українське суспільство й Церква ще не готові були сприйняти переклад Біблії рідною мовою. Куліш ішов попереду сучасників, торуючи шлях нащадкам, і наш обов'язок сьогодні — віддати шану, хоч запізнилу, Кулішеві у його подвижницькій праці над перекладом Святого Письма, праці, результатом якої стала книга, що засвідчила духовну зрілість української нації.

Найкращою даниною пам'яті буде підготовлене зусиллями науковців, релігійних і громадських діячів подарункове видання Біблії Куліша, яке включатиме йono переспіви, що й сьогодні належать до кращих зразків української релігійно-філософської поезії і які вже понад 70 років не перевидавалися. Таке видання стане справжнім святом для всіх, хто шанує українське слово, культуру, плекає свою пам'ять, йде до джерел духовності. І Церква, на наш погляд, також не повинна стояти осторонь цієї праці. Велике діло буде зроблене, і велика честь буде тим, хто сприятиме цьому!

Від редакції «Нашого Світу»: За докладнішими інформації з приводу підготовки до подарункового ювілейного видання Кулішевої Біблії наші читачі можуть звернутися до видавництва «За Вільну Україну», за адресою: **290000, Львів, вул. Миколи Вороного, 3.**

Проголошення геройських чеснот С. Б. Йосафати Гордашевської

6 квітня 1998 року Папа Іван Павло II проголосив геройські чесноти Слугині Божої Йосафати Гордашевської, співзасновниці Згромадження Сестер Службниць Непорочної Діви Марії, надаючи їй новий титул «Праведна» (Venerable) - це перший крок до беатифікації, а згодом до канонізації.

На церемонії проголошення декрету геройських чеснот були присутні: церковні достойники, службовці Конгрегації для Справ Святих, с. Тереса Кіто, Головна Настоятелька Сестер Службниць, с. Домініка Славута, постулятор процесу, та інші Головні Настоятелі і постулятори.

Церковний процес Слугині Божої офіційно розпочався у березні 1992 р. в Перемиській єпархії, а закінчився у вересні 1993 р. Тоді його передано до Конгрегації для Справ Святих у Римі. Тут процес беатифікації віддано на вивчення різним комісіям: канонічній, історичній, богословській і кардинальській. Кожна комісія, після пильного перегляду та вивчення, дала позитивну оцінку. Спираючись на ці висновки Святіший Отець проголосив, що Слугиня Божа Йосафата мала геройські чесноти й жила згідно з ними.

Для беатифікації ще потрібно, щоб медична комісія признала чудесне виздоровлення, яке сталося у 1986 році через заступництво праведної Йосафати Гордашевської. Зараз це чудо вивчає комісія медичних експертів.

Сестра Йосафата є першою українською жінкою, яка переходить церковний процес беатифікації-канонізації. У нашій Церкві тільки св. Йосафат та Пратулинські мученики перейшли через цей процес.

Покликана Богом у 1892 році, щоб провадити новозасноване апостольське жіноче Згромадження, перше такого роду в східному обряді, с. Йосафата дбайливо та з геройською посвятою служила своєму народові «там, де є найбільша потреба». Вона поєднала в своїй особі глибоке молитовне життя з невтомним служінням для піднесення свого народу - духовно, соціально й культурно.

Її заступництво перед Богом є могутнє, як про це свідчать численні вислухані просьби, зроблені в її ім'я. Молімся, щоб Господь незабаром прославив Сестру Йосафату на вітварях Своєї Церкви.

с. Домініка Славута сндм,
постулятор

На медичні теми

Дещо про епідемію «І колай»

Ця бактерія чи бацила є дуже пожиточною, допомагаючи абсорбувати-освоювати поживу в тваринному та людському організмі. Ця бацила з невідомих причин переходить генетичну мутацію, що мікробіологи назвали «І колай 0157», розмножується дуже скоро та продукує дуже потужні токсини, що ушкоджують стінки малих кровоносних судин та продукують гумо-подібні субстанції, які з черги ще гірше блокують кровообіг деколи в серці, легенях, мозку, а найчастіше - в нирках, спричинюючи гемолітичний уремичний синдром, що у 5 відсотках є смертельним. Пересічно 20 тисяч осіб в Африці щорічно переходить цю недугу, а 250 випадків є смертельними, переважно малі діти і особи похилого віку із зменшеною відпорністю.

Сама недуга починається гарячкою, батьки, а часто навіть лікарі необережно приписують антибіотики, що ускладнює ситуацію, бо антибіотики вбивають бацили, а тоді токсини входять в кров і недуга розвивається.

Медицина докладает багато старань, щоб цю проблему в'яснити. Середовищем, в якому названі бактерії живуть і розмножуються, — вода в різних формах. У стейті Джорджія було 26 захворювань і доведено, що епідемія поширилася, бо одна дитина купалася в басейнику та бактерії протікали у воду через пеленки. В Індіяні епідемія поширилася через капустяну салату, а капуста була привезена з Техасу. У Віскансин епідемія поширилася на три повіти через фермерський сир, а в стейті Вашингтон діти принесли бактерії разом із забавками, що ними бавилися в піску.

Першими симптомами захворювання є спазматичні болі живота, підвищена температура та кривавий стілець. Лікування полягає у відповідній дієті, достатній гідратації, але нерідко вимагає госпіталізації. Найважливішою проблемою є успішна профілактика.

Як пройшла епідемія «І колай» в місцевості Алпайн в стейті Вайомінг? Одна родина відбувала свій родинний з'їзд, усі гості привезли свої харчі і воду в пляшках. Дехто з гостей, що навіть напилися кілька ковтків води з льокальних криниць, та діти, що лишень лизали свої водянні пістолі, більше як половина захворіли, як також серйозно захворів чоловік, що випадково випив дві склянки льокальної криничної води. На щастя, ніхто не помер, але звідкіль взялися бактерії в криницях? Солідне дослідження виявило, що взимку дикі звірі, зокрема олені, повалили плоті, що охороняли водні джерела і криниці, та занесли «І колай» бактерії, а тільки сніги стопилися - розплодилися і розійшлися по криницях цілого селища. Заражених було 81 особа, а 19 були госпіталізовані, остаточної статистики ще бракує.

Федеральний уряд, адміністрації харчів і ліків пропонують ірадіацію харчів, що можуть бути джерелом епідемій, але справа має багато застережень.

Як можемо вести нормальний спосіб життя та вберегтися від «І колай»? Не купуймо непастеризованого молока і молочних продуктів, як також овочевих соків. Миймо точно руки та всі харчі, що їх споживаємо сирими. Варім чи печім м'ясо і дріб у високій температурі та досить довго. Не уживаймо ніколи меленого м'яса без доброї підготовки, ніколи не пиймо нехльорованої води та з незнаних джерел. Немовлята з пеленками не сміють йти до публічних басейнів, а діти, які мають водянні і часті стільці, не повинні плавати і купатися. А всі, що плавають, не повинні ковтати води. Навіть коли будемо дотримуватися точно усіх названих законів, бацила «І колай-0157» десь притаюється, доволі багато осіб буде хворіти, але все таки наші зусилля до захисту будуть нам доброю пересторогою.

Щоденні клопоти на навала проблем деколи відвертають нашу увагу від різних подій, поки вони не торкнулися нас самих, наших найближчих, нашої хати. Недавня епідемія, відома під криптонімом «І колай» з англійського - «Ешіріхія коли» панічно торкнула українську чікагську громаду випадком, що закінчився щасливо, на літній оселі в Барабу.

д-р Мирослав Харкевич

Задача краси

Лікарі давно помітили дивну закономірність, що у мешканців великопанельних мікрорайонів зір значно гірший, ніж у тих, котрі живуть у центрі міста, де чистіше повітря, значно краще планування квартир, менша скученість людей. Діти з околиць міста відстають у розумовому розвитку, серед них більше тих, які страждають на психічні захворювання. Криміналісти також помітили: злочинність у великих містах зростає від центру до околиць. Тобто від кварталів зі старовинною забудовою до районів з так званими «машинами для життя».

Природа ліпила людське око до себе, привчала його до неповторності кожної лінії, до чистоти і стриманості фарб, гармонії форм. Але людина інколи робить усе, щоб цю природну гармонію знищити. Вона чомусь вибирає шпалери в смужку, які подразнюють очі, лінолеум в шахову клітку, прямокутні меблі і все інше, не властиве природним лініям. У прямокутному просторі ми не можемо почуватися комфортно. Очі не здатні сприймати гладкі поверхні, ідеально прямі лінії, симетрично розміщені предмети.

Це усвідомлюють японці, спеціально уникаючи симетрії і гострих кутів, насичуючи своє житло природними елементами і постійно змінюючи із внутрішній простір за допомогою різних ширм.

Тепер біологи довели, що масова одноманітна забудова і прямокутний простір повільно, крок за кроком шкідливо діють на зір, психіку і взагалі на здоров'я людей.

Доктор біологічних наук Василь Філін встановив п'ять типів руху очей: для врівноважених людей, для збудливих, для флегматичних, для людей з будь-яким дефектом зору і для людей з прихованими психічними відхиленнями. Для кожного типу характерні повільні й швидкі рухи очей. І кожна людина має тільки для неї властивий «рисунок». Він настільки індивідуальний, настільки неповторний, що за ним легше ідентифікувати особистість, ніж за відбитками пальців. До того ж відбитки пальців можна змінити шляхом пересадки шкіри.

Якщо ми дивимось на одноманітну картину, голу площу, то око не знаходить точки, на якій може зупинитися, і не посилає в мозок жодної інформації. Тому появляється відчуття дискомфорту.

Друге джерело порушень зору — площини, перенасичені однаковими елементами. Людині тут важко зорієнтуватися. Адже наші панельні коробки — це гомогенні площини. Тому нас так захоплює старовинна і класична архітектура. Адже це свого роду гармонія природи і фізіології, піднесена до ранги естетики. У штучному середовищі, без розкиданих дерев, полян, гір, очі людини не можуть звикати і сприймати таку одноманітність.

Ось чому ми швидко стомлюємось, дуже подраз-

ливі. А що казати про дітей, які серед цієї одноманітності проводять місяці й роки. Лікарі констатують, що в містах короткозорих у два рази більше, ніж у селах. Хоча освітленість вулиць і квартир там набагато гірша. Психологи давно помітили, що коли довго не стає інформації для органів чуття, то виникає «сенсорний голод». А 80 відсотків усієї інформації людині дає зір. Тому полярники, шахтарі, машиністи поїздів метро страждають від «зорового голоду». Учасники тривалої арктичної експедиції пишуть, що тривала подорож по білих просторах може призвести до божевілля.

Англійський лікар А. Вільсон у книзі «Зорові стреси» пише, що для нормальної життєдіяльності людини не повинно бути голих площин.

Таким чином, «закон некраси» має фізіологічну норму, нижче якої не можна нікому опускатися при формуванні візуального середовища (не тільки вулиці, але й мешкання, службового кабінету, офісу тощо).

Тому так важливо мати в кімнатах меблі овальних, округлих форм, покриті різьбою чи інкрустацією. Гладку поверхню стін легко зробити приємнішою, якщо прикрасити її, повісити квіти, симпатичні килимки чи gobelени без симетрії.

Але не слід забувати про кольорове поєднання меблів, шпалер, килимів, штор, а то й власного одягу. Справа в тому, що деякі яскраві поєднання кольорів (червоний з білим, синій з білим, чорний з червоним, жовтий з чорним) збуджують і одночасно дратують, а це підсвідомо примушує уникати такого середовища. Але куди підеш з власного дому чи мешкання? Так виникає психологічний дискомфорт, знижується гострота зору. Ліпше підібрати для мешкання м'яке поєднання неясних, пастельних забарвлень, що гармоніюватиме зі спокійним ритмом рослинного орнаменту. При цьому не змучуються очі. Отже, основна мета інтер'єру житла — створити оазу спокою і затишку серед бурхливого (за вікном) життя, переповненого враженнями, інформацією і проблемами.

Незадоволення сучасною архітектурою зростає в усьому світі. Навіть в Англії, де візуальне забруднення незначне, принц Чарльз заявив архітекторам, що їх новачі принесли Лондону більше шкоди, ніж німецькі бомбардувальники. Принц не обмежився цим. Він відкрив вищий навчальний заклад для підготовки спеціалістів з новим просторовим мисленням.

Нам же і нашим дітям залишається лише те, що створила тоталітарна система, а через те мусимо відвідувати офтальмологів, невропатологів, психіатрів, замовляти окуляри, приймати заспокійливі таблетки.

Степан Генік,
професор.

—Заклик із Дубна—

*Високоповажані Пані і Панове,
дорогі Земляки!*

Є у волинському краї в Україні стародавнє місто Дубно. І в 2000-му році, коли ввесь християнський світ відзначатиме Двотисячоліття Різдва Христового, дубенчани водночас відзначатимуть ще одну визначну дату — ювілейну дату: **900 років від часу заснування Дубна.**

Будь-яке місто може позаздрити славетній історії цього українського міста, його традиціям, всесвітньовідомим іменам державних, політичних, громадських, релігійних діячів, іменам вчених, літераторів, яких народила чи зростила дубенська земля. З уваги на минуле й сьогодення цієї землі, прийдешній ювілей Дубна отримав статус державного свята. Президент України Леонід Кучма з цього приводу видав окреме Розпорядження.

Сьогодні ми найперше звертаємось до тих, чий родовідне коріння живилося благодатною енергією Волині, до тих, хто тим чи іншим чином пов'язаний з Дубном, у добрий пам'яті родин яких жевріє згадка і про сиві мури замку, і про чудове місто над Іквою.

У середовищі сьогоднішніх і колишніх дубенчан, і не тільки на теренах України, народилась ідея — зібрати на ювілей міста **СВІТОВЕ ДУБЕНСЬКЕ ЗЕМЛЯЦТВО**. Власне, цей задум окреслили назвою — Перший з'їзд дубенчан всього світу. Адже доля розпорядилась багатьох так, що довелося полишити рідну землю, а жити й народжувати дітей, виховувати внуків і правнуків - у далеких чи ближчих світах.

Схвальне слово і згоду ми вже отримали від наших земляків-дубенчан: д-ра Юрія Шумовського, митрофорного Протоієрея і професора Джорджії (ЗСА), п. Віктора Захиря, посла Південно-Африканської республіки в Польщі та інших. Сподіваємось і на Вашу підтримку цього задуму. Господь вдарував нам славу нагоду — і 2000-ліття Різдва Христового, і 900-ліття міста Дубна. Хай би воно погордилося, скільки то нашого доброго дубенського цвіту по всьому світу, хай би жменька рідної землі стала назавжди Вашим родинним талісманом і повертала і Ваших дітей, і внуків до Ваших родовідних джерел.

Урочистості з нагоди 900-річчя Дубна намічені на останній тиждень серпня 2000 року. Ось у цих межах і плянується Перший З'їзд дубенчан усього світу.

Раді будемо почути про Вашу згоду приїхати до Дубна. А завчасу хотілося б, щоб Ви на адресу організаторів обізвалися, розповіли бодай коротко про себе і свою родину, запропонували нам фотографії (повернення яких гарантуємо), а особливо були б ми вдячні за знімки, що стосуються життя в нашому краї.

Думається, що при Вашому щирому бажанні, звичайно, викроївши з-поміж життєвих, побутових чи робочих проблем і клопотів час на поїздку, та й гріш на дорогу притримавши — це було б не тільки Ваше побачення з українською землею і зустріч з родиною, але й подією небувалою.

З усіма організаційними та іншими питаннями можна виходити на міську Раду або редакцію газети «Вісник Дубенщини».

Можна прямо контактувати з редактором газети.

Адреса: **Україна, 265100, Рівненська обл., м. Дубно, вул. Пекарська, 30, Петрові Кулинцю.**

Телефон-факс: 380 (3656) 4-20-79 або 4-38-34.

Телефон домашній: 4-15-81.

Із щирою повагою до Вас

Петро КУЛИНЕЦЬ

—Увага, новоприбулі!

Управа Інформаційного Бюро Злученого Українського
Американського Допомогового Комітету

повідомляє,

що в неділю, 11-го жовтня ц. р.,
о годині 3-ій по полудні, в Галерії Українського
Освітньо-Культурного Центру відбудеться

ІНФОРМАЦІЙНА ЗУСТРІЧ

на якій присутні українці, які останніми роками прибули до З'єднаних Штатів Америки, довідаються, як виповняти аплікації на лотерію для можливого виграшу права на постійний побут в ЗСА. Зголошення на лотерію цього року триватиме від 3-го жовтня до 3-го листопада 1998 року. Крім інформацій про лотерію, присутні матимуть змогу почути найновіші інформації еміграційного характеру від експерта еміграційних справ адвоката Андрія Міхняка, як також інформації про те, як Інформаційне Бюро ЗУАДК-у може обслужити новоприбулих в їхніх проблемах сьогодення.

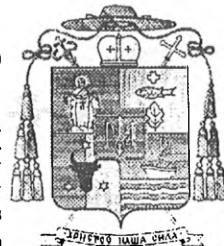
Вступ на зустріч безплатний.

Професор Мирослав Лабунька відзначений орденом св. Григорія Великого

Ватикан-Мюнхен.

Канцелярія Західноєвропейського Екзархату Української Греко-Католицької Церкви повідомляє, що проф. д-р Мирослав Лабунька, ректор Українського Вільного Університету у Мюнхені, відзначений Святим Отцем Іваном Павлом II гідністю лицаря Ордена св. Григорія Великого у клясі світських громадян. Папська булла за підписом секретаря стану Ватикану кардинала Анджеля Содано, датована 16 листопада 1997 року, була переслана із канцелярії Конгрегації для Східних Церков до Владики Михайла Гричишина, ЧНІ, Екзарха для українців католиків у Франції, країнах Бенелюксу і Німеччини. Офіційне вручення булли («інвеститура») відзначеному відбудеться весною ц. р. у Мюнхені.

Орден св. Григорія Великого був установлений папою Григорієм XVI 1831 р. у пам'ять папи Григорія I Великого (нар. біля 540-604), що причинився до впливів Церкви у світі через християнізацію європейських народів, головно германських і англосаксонських, і який також дбав про розвиток культури й науки. З його часів відомий Григоріянський напіс, що був доміантним у Римській Церкві аж до наших днів. Орден має п'ять степенів і надається за особливі заслуги для Церкви й суспільства. □

Українська греко-католицька церква
св. Івана Хрестителя в Гантері, Н. Й.

